

Om *Niptus hololeucus* FALDERM.

Dess lefnadssätt, utveckling och uppträdande som skadeinsekt.

Upptäckt år 1835 uti Mindre Asien och beskrifven af FALDERMAN, har denna lilla i vårt land föga uppmärksammade insekt med tiden vunnit en synnerligen vidsträckt utbredning, ja, hardt när blifvit kosmopolitisk. Hvad som emellertid framför allt gjort densamma uppmärksam, är dess ofta massvisa uppträdande i egenskap af skadeinsekt inomhus. I vårt land har den dess bättre ännu ej dokumenterat sig som sådan, något som däremot varit fallet i t. ex. Tyskland, England, Ryssland, Italien m. fl. länder, där den ofta åstadkommit rätt mycken skada och förtret. Då ju möjlighet förefinnes, att densamma äfven hos oss kan uppträda som svårare skadedjur, må man för framtiden ha honom i minne.

Om denna insektarts biologi har man tills dato haft sig föga bekant. CAMERON har (Proc. nat. hist. soc. Glasgow 1876, T. 2, p. 302) i största korthet beskrifvit larven, men närmare biologiska data föreligga hittills icke.

Af en händelse föll i mina händer ett synnerligen rikt undersökningsmaterial af denna art. Uti en större, till hälften med kli fylld glasburk, hade på Stockholms Högskolas Kemiska Laboratorium en oerhörd mängd innästlat sig. De förekommo i alla utvecklingsstadier och i sådan myckenhet, att det hela hade utseende af en enda rörlig massa. De

uppväckte hos kemisterna ej ringa förvåning och höllos af dem för att vara ett slags spindlar (!). Det hela ställdes till min disposition, och vardt det mig på så sätt möjligt att iakttaga dem från ägget upp till *imago*.

I likhet med flera andra inomhus lefvande insekter är *Niptus hololeucus* FALD. ej med afseende på parning och äggläggning bunden till någon bestämd årstid. Förökningen sker ganska starkt; tvenne generationer tyckas årligen komma till utveckling. Antalet ägg, som produceras af hvarje ♀, uppgår i regeln till 15 å 20. De afläggas ej samtidigt, utan ett då och ett då. Vid afläggandet äro de öfverdragna med ett klibbigt sekret, hvilket gör, att de med lätthet fastna på omkringvarande föremål. De äro ljusst hvita, bli emellertid senare något gulaktiga, till formen rundadt ovala, mäta i längd 0,6—0,7 mm. och ha en bredd af omkr. 0,4 mm.

Den nykläckta larven lämnar först flera timmar efter kläckningen sitt äggskal, kring hvilket han ligger krumböjd. Det vill synas, som skulle han under de första timmarna af sin fria tillvaro förtära en del af detsamma.

När ägget är färdigt att kläckas, ja, ofta flera dagar dessförinnan, framträda på detsamma tvenne symmetriskt anordnade bruna fläckar, hvilka skarpt afteckna sig mot den för öfrigt hvita ytan. Detta är mandiblerna, som skina genom äggskalet. Uppträdandet af dessa bruna fläckar är sålunda ett godt yttre kriterium på, att äggen äro kläckningsfärdiga.

Larven är mycket trög i sina rörelser. Då han förflyttar sig, går han alltid med krökt kropp, därvid betjänande sig af analsegmentet som vidfästningsorgan. Puppen, som är helt vit, förråder fullkomligt den blifvande imagon. Jag har följt fyra individer af *Niptus* synnerligen noggrant. Resultatet i koncentrerad form framgår af följande tabell:

N:o	Ägg	Larv	1:sta hudömsn.	2:dra hudömsn.	Puppa	Imago	Totaltid
I	19/4	30/4	22/5	16/6	8/8	27/8	128 dygn
II	3/5	23/5	15/6	8/7	20/8	5/9	122 dygn
III	21/4	5/5	29/5	22/6	20/8	5/9	133 dygn
IV	29/4	17/5	11/6	6/7	13/8	29/8	120 dygn

Af densamma låta ju en del slutsatser deducera sig. Vi kunna med stöd häraf få kunskap om genomsnittstiden för de olika stadierna och tiden för hudömsningarna.

För sin utveckling tarvar ägget omkr. $2\frac{1}{2}$ vecka. Som af tabellén framgår, förekomma emellertid synnerligen stora avvikelser med afseende på tiden för äggets utveckling. Tiden för första och andra hudömsningen var i de undersökta fallen ganska enhetlig. De infalla enl. schemat 23 resp. 46 dygn efter kläckningen. Efter omkr. 7 veckor efter den andra hudömsningen sker förpuppningen. Puppen behöfver 17 dagar för sin utveckling. Tiden för hela utvecklingen belöper sig i genomsnitt till 18 veckor.

Första gången *Niptus* låter tala om sig som skadedjur var 1862, då den i Lancashire uti oerhörd mängd uppträdde i en kryddhandel, förstörande diverse handelsvaror. Det uppgifves jämväl, att den uppträdt i närbelägna hus och där söndergnagit befolkningens kläder. Några år senare hade den uppträdt uti ett bokbinderi och där förstört flera läderband. På kontinenten tyckes den ha uppträdt först på 1840-talet. År 1865 förekom den ymnigt i Greiz uti Thüringen, där den innästlat sig uti en klädesaffär och åstadkommit ej ringa skada. »Das Wollenzeug auf dem sich die Käfer gern aufhalten, wird morsch wie Zunder, und es verlieren die einzelnen Fäden ihren festen Zusammenhang», heter det i redogörelsen för denna härjning. På 1870-talet uppträdde *Niptus* som skadedjur på flera ställen. Särskildt fingo läderhandlarna i Erfurt och Magdeburg kännbart lida af dess angrepp. Något senare inrapporterades af TASCHEBERG, att den förgripit sig på ett snuslager, af EWERTS i Amsterdam, att den förstört kvicksilfverbeläggningen på en spegel, och af WALSINGHAM, att den skadat diverse silfversaker uti ett prydnadsskåp. År 1877 uppträdde *Niptus* för första gången uti Münster och då i sådan mängd »dass man augenblicklich eine Handvoll zusammelegen konnte». Den uppträdde här i allt större antal för hvarje år, angripande och förstörande klädesvaror, cigarrlager m. m. d. Äfven under de senaste decennierna har den uppträdt som skadedjur, om också icke i någon synnerligen hög grad.

Af hvad ofvan blifvit anfördt, framgår ju hvilken svår och mångsidig skadegörare *Niptus* understundom kan vara.

I vårt land har den ju hittills icke gjort sig känd som skadedjur, men då den äger en synnerligen vidsträckt utbredning och på vissa trakter är rätt allmän, må man för framtiden hafva honom i minne.

Eric Mjöberg.

Om så kallade mordlarver.

Hvarje larvuppfödare torde någon gång erfarit, att en del larver uppäta hvarandra, om de instängas i trängre rum. Synnerligen glupska i sådant hänseende äro larverna af slökornflyet (*Hadena tritici* L. = *basilinea* AUCT.). Äfven larven af sädesbroddflyet (*Agrotis segetum* L.) är en arg mordarelarv (Mordraupe). Till Anstalten sändes för kort tid sedan tre sådana larver i en liten papperspåse som prof utan värde och framkommo märkvärdigt nog ganska krya, oaktadt de varit utsatta för den omilda behandling, som, hvad postförsändelser angår, just ej är så ovanlig under transporten. De inkvarterades i en glasburk med ett tefat som lock och fingo ett spädt kålblad till spis. Följande morgon återfanns blott en larv, den största, och af de andra märktes ej ett spår. Att de skulle kunnat rymma bort, syntes ej möjligt, ty de bjödo ej ens till att gå uppför glaset.

En eftersommar infördes en mängd slökornflylarver, som insamlats på en loge under rågens inkörning, tillika med en massa rågax under en ostkupa, och följande vår fanns blott en enda af dem kvar. Här hade, som det syntes, ett svårt fall af kannibalism förekommit. En sådan torde dock ej inträffa bland sällskapliga larver, såsom t. ex. af *Bombyx neustria* L. och *lanestris* L., spinnmalar (*Hyponomeuta*) o. a.

Äfven vissa skalbaggars larver äro mordlystna. Ållonborrarnas hugga gärna kamraterna med sina mejselformade käkar, hvarefter dessa svartna och dö. Af sädesknäpparelarver plockades en höst i ett potatisland 300 stycken, som fördes till en med jord fylid cistern vid Anstalten, och följande vår erhöles blott ett exemplar af *Agriotes lineatus* och ett af *obscurus*. Det blefve allt för vidlyftigt att här uppräknat alla de larver, som i fångenskapen angripa och uppäta hvarandra.

Sven Lampa.